

Remeis casolans

En el passat, els pagesos no tenien accés als metges ni a les potingues de la farmàcia, de manera que quan tenien un mal de ventre s'havien d'espavilar amb remeis basats en herbes i altres ingredients al seu abast. El coneixement d'aquests remeis es transmetia oralment i formava part de la cultura popular. La seva eficàcia terapèutica és dubtosa, però com que la natura és sàvia, els que patien d'una malaltia lleu es curaven, i els que n'agafaven una de greu, es morien. Si fa no fa com ara.

L'amo del mas Boixeda, el Josep Galí Vilanova, tenia una llibreteta de notes o dietari, on apuntava coses que tenia interès en recordar. Registrava des de esdeveniments polítics o privats, fins a fenòmens meteorològics, passant pels preus de les collites. En el dietari s'hi troben algunes fórmules i remeis per curar certes malalties, que transcrivim a continuació. Hem procurat respectar el llenguatge original, limitant-nos a fer les correccions ortogràfiques imprescindibles. No estan datats, però estem raonablement segurs que es van escriure en el període que va del 1850 al 1880. Val a dir, que la divulgació d'aquests remeis casolans no pretén en cap cas fer la competència al metge del poble, un excel·lent professional, sinó que obeeix al desig de donar a conèixer la cultura dels nostres avantpassats.

Remei segur i provat per curar un vesper

Mitja lliura de sabó de roca, mitja candela de seu, tres xicres d'oli d'olives, tres xicres de vi bo negre, una unça de cera nova, i raspadures de la primera pell d'una canya seca, tot el que es pugui agafar amb els tres dits.

S'ha de bullir tot junt en una olla nova i anar-ho remenant amb un viot de figuera borda i tendra. Ha de bullir a foc suau fins que el vi no s'hi conegui. Llavors ja està fet l'ungüent.

Cada tres hores se'n posarà en el tumor, cobrint-lo amb un pedacet del gruix d'un diner. Quan el mal ja vagi de baixa, es mudarà el pedacet més sovint.

Per fer aigua sanitiva

Un petricó d'esperit de vi per dos porrons d'aigua, dues unces de càmfora, un quartó de sucre de plom, un grapat de sal i sis unces d'esperit d'amoniac. S'ajunta tot, i ja es feta l'aigua sanitiva.

Pel "esterico"

Qui pateixi d'aquest mal que prengui cada tres hores una xicra de caldo amb una cullerada d'aquesta medicina: Mitja lliura de xarop de poncem barrejada amb 80 gotes de "laldo".

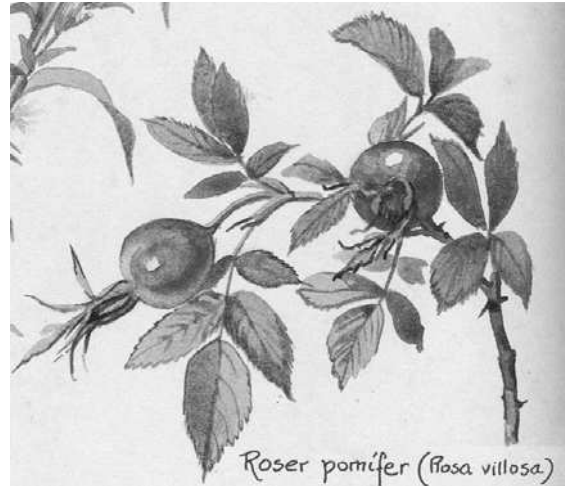
Quan passi el mal, parar de prendre la medicina.

Per fer oli de "esterico"

Nefta, marialluïsa, donzell mascle, menta, romaní, espígol, escarola silvestre, rosa de maig, ginesta, flor de taronger, i flor de llorer tendre, un manat de cada. Canyella superior; quatre quarts, nous moscades; tres quarts, xocolata; una unça.

Mig manat de pells seques de taronja agra, xicòries, cusquinelles, sàlvia, i ruda boscana.

Totes les herbes han de ser tendres i de bona qualitat, i a bocinets es fiquen dins d'una ampolla gran, ben cobertes amb oli normal. S'ha de deixar a sol i serena durant 30 dies. Se n'ha de prendre, per dins, 5 o 6 gotes amb un poquet d'aigua. Per fora, s'ha d'untar el lloc que faci mal, i sobre la untura ben lligat, un paper d'estrassa i un drap ben calent.

Per fer aiguanaf

Dotze gotes d'essència de taronja, un quartó d'aigua de nous, un quartó d'aigua del Carme, i un porró d'aigua. Es barreja tot plegat i ja està feta l'aiguanaf.

Recepta per curar la tos

Fer bullir malví, sucre candi, pota de cavall, "liquin", i regalèssia.

Recepta per curar el mal de boca, encara que sigui un "escarboti".

Comprar un quartó d'herba. Brinca per brinca, només s'hi han de posar les fulles. Una esclafa de magrana que no sigui massa grossa, un porró de vinagre, un bocí com una avellana d'alum blanc, dues pinyes de xiprer, i sis unces de sucre roig. Tot això s'ha de posar en una olla nova i bullir-ho suaument amb poc foc fins que s'hagi reduït a la meitat. Després se'n pot glopejar dues vegades al dia, amb molta cura de no empassar-s'ho, perquè pot perjudicar.

Gran medicina per matar els cucs que pateixen les criatures

Un quartó de quina, un de mirra, un d'encens mesclat, un de tabac en pols i un de mel. Primer posar la mel al voltant del llombrígol, després el tabac, i de seguida les demés coses, tapant-ho amb un cotó de borràs xopat de vi ranci. Aquests materials han de servir per dues vegades. Al cap de 24 hores posar l'altra meitat, i al cap de 24 hores més el mal ja estarà curat.

Per un que pateixi del païdor

Un grapat de molles de pa, un de sal, un de romaní, un de roses, un de ruda, un grapat de farina de lli, i un petricó de vi negre del bo. Posar-ho tot plegat dins d'una olla a bullir cosa

de mitja hora. S'ha de posar al pit en un drap cosit i portar-ho durant nou dies.

Pel fel sobreixit

S'agafen fems secs i es fan bullir amb un porró de vi bo. Se'n prenen tres xicres al dia.

Recepta per curar el brià de dins del cos

Tres brotets de romaní, tres de sàlvia, una mica de roses, herba carnera, timó, comí i mel. Se n'ha de beure un gotet al matí, havent esmorzat, i al vespre, havent sopat, quinze dies d'una tirada. També durant vuit dies s'ha de prendre una pell del pedrer d'una gallina, el qual s'ha de torrar amb una pala al foc, ben torrat, i després picar-ho. Cal prendre-s'ho amb caldo o brou de pa.

Pel païdor, una untura feta amb greix de balena, greix de gallina, i flor de taronger. S'ha d'untar el pit o la boca del cor, al vespre. Per la nena, la mateixa untura amb un perfum fet amb sàlvia, ruda, calç, herba talpera, alls, arengades rànies i julivert.

Recepta pel dolor

Tres unces de sagí sense sal, tres de mantega de llet, i tres de greix de gallina. Tot això picat i remenat amb una lliura de sucre blanc. Després es barreja una cullerada d'això juntament amb un petricó de vi ranci, una quarta d'oli pur, una mica de pega grega, i un bocí de cera nova. Es posar a bullir fins que el vi sigui fos.

Nota. Un vesper és una mena de furóncol, un brià és una erupció de la pell, i el "laudo" possiblement sigui el làudanum o tintura d'opi.

Si algú sap què és el "esterico", que ens ho faci saber!

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.